

ABOVSKÝ hlásnik

9. ročník, číslo 1, marec 2014
www.regionhornad.sk

Štvrťročník pre obyvateľov, priaznivcov a návštevníkov mikroregiónu Hornád

Vydáva Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Skároš, Sokolany, Trstené pri Hornáde, Valaliky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa.

- ❑ Oblúbené akcie i sezónne slávnosti
- ❑ Archeológia - zdroj hrdosti na náš región
- ❑ Parné mašinky plné života
- ❑ Žijú hokejom
- ❑ Moto-adrenalín v Sokol'anoch

BUDÚ MENŠIE OBECNÉ SLUŽBY RIEŠENÍM?

Kam za prácou

Práca šľachtí človeka... úslovie veľmi staré, ale stále pravdivé. No človek bez práce, ktorou by si dokázal zarobiť na živobytie, sa prepadá neraz až pod hranicu chudoby. Navyše stráca sebavedomie, cíti sa zbytočný. To platí

predovšetkým pre dlhodobo nezamestnaných. Pritom zmena, ako je strata práce, môže byť aj pozitívna - vytvorí priestor pre nový začiatok v živote.

pokračovanie na 3. strane

Vľavo: aktívni pracovníci v Ždaňi drvia konáre po čistení potoka. Zľava Michal More, Jozef Jobbágy, Július Kováč a František Gaži.

Burzy práce ľudí lákajú, no nie sú časté.

ako to vidí...

Slnko a noviny

„Každé ráno nemusí vyjsť slnko, ale musia vyjsť noviny!“ Takto poeticko-vtipne sa hovorí o vydávaní novín. S denníkmi pri rannej káve mnohí začínajú svoj deň. Ešte aj dnes, keď tlačí veľmi silno konkuruje internet.

Náš Abovský hlásnik nie je denníkom, ani mesačníkom, ale na jeho štvrťročné vychádzanie sme si zvykli ako na to vychádzajúce ranné slnko. Prichádza do našich domácností už deviaty rok. Svojimi lúčmi – novinovými stránkami dokumentuje, informuje, organizuje, motivuje, hodnotí. Podáva všetko (všetko ?), čo si zasluhuje pozornosť obyvateľov našich šestnástich obcí i vzdialených rodákov. Redakčná rada si pripomína tri princípy, ktoré by nemali chýbať žiadnemu z príspevkov na publikovanie: aktuálnosť, výnimočnosť a nadobecný význam. Snaží sa o to, aby naše noviny neboli len mozaikovým súhrnom drobných čriepkov o podujatiach jednotlivých obcí, ale celistvým plastickým obrazom života v regióne a procesov v ňom.

Slnko to má ľahšie ako noviny. Vychádza vďaka gravitácii ôsmich obežníc jeho sústavy. Hlásnik musia svojím úsilím vytvárať mnohí tvorcovia zo 16 obcí mikroregiónu Hornád.

Na prahu 9. ročníka ďakujem redakčnej rade, redakcii a všetkým spolupracujúcim za to, že „v obecnej sústave“ našich veľkých i malých dedín mikroregiónu nevychádza pravidelne iba slnko.

Karol Dzugas
predseda redakčnej rady

MAS-ka životaschopná

Miestna akčná skupina (MAS) Hornád-Slanské vrchy, ktorá je jedným z nástrojov na využitie peňazí z fondov Európskej únie (EÚ) v našich regiónoch, zasadala na valnom zhromaždení v polovici februára v Ždani. Za úspech označili starostovia z oboch zúčastnených mikroregiónov fakt, že všetky rozpočtované financie pre roky 2007 - 2013 sa MAS-ke podarilo vyčerpať; z toho 90 % na investičné a 10 % na vzdelávacie projekty.

Keďže roky 2014-2020 sú novým programovacím obdobím EÚ, pre týchto sedem rokov bude potrebné schváliť vznik nových MAS-iek. Aj skupina, ktorú tvoria starostovia mikroregiónov Hornád a Slanec, musí dostať schválenie na obnovenú činnosť. Všetci zainteresovaní sa zhodujú, že sa o súhlas z Bruselu budú znova usilovať. Znamenalo by to prírlev ďalších prepotrebných investícií na dobudovanie infraštruktúry a občianskej vybavenosti v našich obciach.

red

Volebný rok

Ak radi chodíte k voľbám, tento rok si naozaj prídete na svoje. Už 29. marca prebehne druhé kolo prezidentských volieb. V sobotu 24. mája si zasa Slováci zvolia svojich 13 zástupcov do 751-členného Európskeho parlamentu. O činnosti tohto orgánu sídliaceho vo francúzskom Štrasburgu sa u nás stále veľa nevie. Medzi úspešne zrealizované iniciatívy EP za posledné roky patrí výrazné zlacnenie telefonovania z mobilov v zahraničí (tzv. roaming).

No a komunálne voľby, kde si občania volia svojich starostov (primátorov) a zastupiteľstvo, prídu na rad v druhej polovici novembra. Všetko o voľbách v mikroregióne hľadajte vždy na www.regionhornad.sk

ah

ZOPÁR RÁD NA JAR

Záhradkárov nech inšpiruje tradícia

Plnohodnotný život na dedine - aj pre prisťahovalcov z mesta - sa stále nezaobíde bez ovládania pracovných zručností a návykov v záhrade. Prinášame vám prehľad prác, na ktoré by ste počas začínajúcej sa jari určite nemali zabudnúť.

- ☐ **rez ovocných stromov**, najmä každoročné mierne presvetľovanie rodiačich korún
- ☐ **štiepenie** len osvedčených odrôd jablák, hrušiek, marhúľ a sliviek
- ☐ **rez viniča** na dve očka alebo krátke ťažne na 6 až 8 očiek
- ☐ **postrek broskýň** proti kučeravosti listov mednatými prípravkami (Kuprikol, Champion) pri teplote nad 7°C
- ☐ **predjarný ekologický postrek** všetkých stromov a kríkov olejovým prípravkom Vektafid v konc. 1 %
- ☐ **kupujeme ovocné stromčeky a kríčky** prednostne odolné proti hubovým chorobám. Jablone na podpníku M9 budú mať malé koruny, na podpníku MM106 a M7 veľké koruny.
- ☐ **kupujeme stolové odrody viniča** odolné proti peronospóre
- ☐ **dezinfikujeme pôdu** dusíkatým vápnom proti pôdnym škodcom a hubám 7 až 10 dní pred výsevom a výsadbou zeleniny, 1 kg na 30 - 33 m²
- ☐ **trávnik** dôkladne vyhrabeme od machu a voľné miesta podsejeme
- ☐ **rez ruží** kríkových, stromčekových a popínových

Vendelín Nádaský

NÁRODNÝ TÝŽDEŇ MANŽELSTVA

Na celý život

„Manželstvo - viac ako papier.“ Toto heslo, ktoré hádže rukavicu dnešným moderným názorom na inštitúciu vzťahu muža a ženy, vládlo štvrtému ročníku Národného týždňa manželstva.

Aj tento rok prevzala záštitu nad týždňom plným podujatí pre manželov (ale nielen pre nich) prvá dáma **Silvia Gašparovičová**.

V Čani si celé rodiny vrátane detí mohli zakorčuľovať na zimnom štadióne. V základnej škole sa konal zábavný večer pre celú rodinu. Súčasťou programu tu bola ochutnávka šišiek, ktoré doniesli zúčastnené rodiny z „Fašiangovej šiškovice“.

Dobrá zábavu zaručili súťaže. Rodiny sa pretekali v príprave obložných chlebíkov, otekovia v pletení vrkočov a slalome s rukami plnými nákupov pre celú rodinu. Mamky zápolili v chystaní najchutnejších šišiek a písaní ódy na svojho manžela.

Kuriózna zhoda okolností sa spája s týždňom manželstva v Ždani. Ako prví priniesli myšlienku do obce, kde vychádza farský časopis Kána, manželia **Richard** a **Mária Kucharčíkovci** (OZ Medený odkvap). A viete, ako sa volá manželský pár, ktorý svojho času inicioval týždeň manželstva ako prvý doma v Írsku? Predsa Richard a Maria Kaneovci!

V Ždani premietli film Odvážlivci, rovnako v Gyňove, kde bolo vrcholom týždňa podujatie „Prečo manželstvo nie je len papierom?“

čň, ao

V Čani súťažili muži aj v zapletaní vrkočov.

Súdnička

Vrah babky z Geče za mreže

Brutálneho vraha Petra Gábriša, ktorý vlni v auguste za bieleho dňa vo Valalíkoch sekerou zavraždil 80-ročnú Teréziu Ružičkovú z Geče, poslal košický okresný súd na 21 rokov do väzenia s maximálnym stupňom stráženia.

Odkedy sa hrozny prípad udial, bolo jasné, že ide o psychicky narušeného človeka. Z psychiatrického oddelenia v Plešivci bol prepustený, no ďalšiu predpísanú liečbu neabsolvoval. Vyšetovanie ukázalo, že 21-ročný Gábriš netrpel ani netrpí žiadnou poruchou, ktorá by mu bránila ovládať sa či rozpoznať nebezpečenstvo svojho konania. Znalci konštatovali len ľahkú mentálnu retardáciu. Obžalovaný pred súdom vyhlásil, že ak by mu pani Ružičková vyhovel a dala by mu čo len päť eur, nikdy by jej neublížil. Po odpykaní trestu sa bude musieť „valalický“ vrah podrobiť ešte trojročnému ochrannému dohľadu.

tob

dokončenie z 1. strany

Podľa aktuálnych štatistík pripadá na jedno pracovné miesto na Slovensku v priemere až 23 uchádzačov. V samotnom okrese Košice - okolie dosiahla za mesiac január 2014 nezamestnanosť úroveň 19,73 percenta.

Možností na nájdenie práce nie je veľa. Jedni sa rozhodli vysťahovať do zahraničia či inej časti Slovenska. Iným riešením je zaevidovanie sa v agentúre dočasného zamestnávania, ktorá „prenajíma“ svojich zamestnancov v čase, keď to firmy potrebujú. A ďalším sa najreálnejšou možnosťou javí nelegálna práca „na čierno“, za ktorú neplatia dane či odvody...

Osobitnou kapitolou sú aktivačné práce pre sociálne najslabších, ľudí v hmotnej núdzi. Stali sa bežnou súčasťou obecného diania. V najväčšej obci nášho mikroregiónu Čani sa do menších obecných služieb pravidelne zapája okolo 60 nezamestnaných poberateľov dávky v hmotnej núdzi s nárokom na aktivačný príspevok. „V zime vykonávajú údržbu ciest a chodníkov, na jar orez stromov a krovín, odstraňujú skládky odpadu, kosia, udržiavajú verejné priestory a parky,“ vymenúva **Dr. Otília Tomčová**, prednostka čanianskeho obecného úradu. Nezamestnaní sa podieľajú i na výkopových či drobných stavebných prácach.

Aj v najmenšej obci mikroregiónu Belži sa aktivačné práce ujali, hoci starostka **Andrea Prekopová** pripomína, že aktuálne ich vykonáva len jeden občan. „Ľudia sa nám do toho nehrnú,“ hovorí. Je otázne, čo je dôstojnejšie: svedomito vykonávať hoci len jednoduchú prácu, alebo si myslieť, že byť aktivačným pracovníkom je „pod moju úroveň“? Navyše, sociálne odkázani možno už čoskoro stratia možnosť voľby.

► Dávka za prácu?

Aj naše obce v súčasnosti veľmi zaujíma dosah novely zákona č. 417/2013. Tá od 1. januára uložila povinnosť dávku v hmotnej núdzi odpracovať v rozsahu najmenej 32 hodín mesačne - formou menších obecných služieb alebo dobrovoľníckej činnosti - v prípade, ak poberateľovi bude táto práca ponúknutá. V praxi to znamená, že ak sa oslovený dospelý člen domácnosti prác nezúčastní, pride o dávku 61,61 eur.

Je jasné, že v pozadí zákona je snaha prinútiť pracovať aj so-

Orez krovín v Čani.

ciálne neprispôsobivých občanov. Hneď po schválení sa však vynorilo množstvo otázok. **Dr. Ľubomíra Vranku**, starostu Skároša, napríklad zaujíma, kto bude hrať úrazové poistenie, zdravotné prehliadky, ochranné pracovné pomôcky, kto zabezpečí bezpečnostné školenia a ponese zodpovednosť za prípadné úrazy. „A ako bude upravený vzťah koordinátora prác a starostu obce.“

Ďalší starostovia, napríklad **Štefan Petrik** z Valalík a **Miloš Barcal** z Hanisky, avizujú, že uplatnenie zákona môže priniesť obciam zbytočné starosti, finančnú záťaž a „byrokráciu“ bez viditeľnejšieho prínosu. Svoj postreh pridáva aj **Tomáš Suchý** zo Sokolian. Obáva sa, že niektorí budúci aktivační pracovníci využívajú svoje brigády na zisťovanie, kde v obci sa dá čo odcudziť.

Starosta Vranka vidí hlavný problém v tom, že obce **nemajú povinnosť** ponúknuť prácu poberateľom dávky v hmotnej núdzi. „Môže nastať situácia, že v jednej obci poberatelia dávky v hmotnej núdzi odpracujú 32 hodín mesačne a v susednej obci budú ležať doma, ale dávku dostanú všetci v rovnakej výške.“

Len v samotnom Skároši sa mesačne na dávkach v hmotnej núdzi a štátnych sociálnych dávkach rozdá okolo 23 tisíc eur. „Ide napríklad o príspevok na bývanie, príspevok na nezaopatrené dieťa a ďalšie dávky“, komentuje Ľ. Vranka. „Bolo by spravodlivé, ak by občan, ktorý dostáva 61,61 eur, musel pracovať a jeho sused, ktorý na rôznych dávkach dostane niekoľkonásobne viac, by nemusel?“ Takáto situácia môže nastať, ak obec neponúkne prácu všetkým občanom poberajúcim dávku v hmotnej núdzi.

► Odklad do júla

Podľa zástupcov našich obcí by mal mať každý starosta absolútne presné informácie, kto v obci

poberá akú dávku a v akej výške. Dôležité sú aj údaje o vzdelaní, prípadne o praxi. „Na základe toho môže starosta rozhodnúť, komu ponúkne prácu v rámci menších obecných služieb v rozsahu 32 hodín, pokiaľ nie všetkým,“ dopĺňa Ľ. Vranka.

Riziko môžu predstavovať aj blížiace sa komunálne voľby. „Starostovia obcí, v ktorých sú hlasy občanov poberajúcich dávky v hmotnej núdzi rozhodujúce, s nimi môžu uzavrieť „tichú“ dohodu typu, vy ma budete voliť a ja

Kam sa obrátiť?

Občania s trvalým pobytom v obciach okresu Košice - okolie podávajú Žiadosť o zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie osobne na Referáte poradenstva v Košiciach, na Staničnom námestí č. 9.

sa budem tváriť, že v obci pre vás žiadna práca nie je,“ myslí si starosta Skároša.

Ako to nakoniec dopadne, uvidíme o niekoľko mesiacov. Ako pre Abovský hlásnik doplnila O. Tomčová z Čane, zavedenie odpracovania miestnych obecných služieb naviazaných na dávku v hmotnej núdzi sa odkladá o šesť mesiacov. „Do júla majú byť pripravené podmienky v súčinnosti medzi ústredím práce (ÚPSVaR) a samosprávami prostredníctvom aktivačných centier na zavedenie tohto zákona v praxi.“

Anton Oberhauser
foto: archív obcí a redakcie

Aktivačným prácam sa nevyhýbajú ani niektorí mladí v Skároši.

Kroky po strate zamestnania

- Do evidencie uchádzačov o zamestnanie môžete byť zaradení hneď po ukončení predošlého zamestnania. Stačí občiansky preukaz, máte však pri sebe aj kópie dokladov o vzdelaní či zápoch rokov.
- Ak sa zaevidujete neskôr, potrebujete si za medzioddobie doplatiť zdravotné poistenie. Sociálne poistenie nie je povinné.
- Nárok na podporu v nezamestnanosti vzniká, ak ste z posledných troch rokov boli aspoň dva roky (730 dní) v pracovnom pomere. Lehota poberania dávky v nezamestnanosti je šesť mesiacov, musíte byť počas nich v evidencii. Dĺžka evidencie nie je obmedzená.
- Ak nezamestnanosť trvá, skúma sa sociálne zázemie žiadateľa, či má nárok napríklad na dávku v hmotnej núdzi.
- Nezamestnaní si môžu aj privyrobiť, aktuálne do výšky 148,57 eur mesačne. Všetky príjmy treba dokladovať úradu práce.
- Nezamestnaný nemusí prijať akúkoľvek ponúknutú prácu, ale pokiaľ odmietnete zamestnanie zodpovedajúce vášmu vzdelaniu či miestu bydliska, môže vás úrad z evidencie vyradiť.
- Vyradenie z evidencie môže byť aj dôsledkom neplnenia oznamovacích povinností. Sankčné vyradenie trvá tri mesiace, po nich môžete požiadať o zaevidovanie opäť.
- Nové skutočnosti treba úradu oznámiť do troch dní. Pri získaní novej práce prineste aj zodpovedajúci doklad, najlepšie pracovnú zmluvu.

ČAŇA: AKCIÍ AKO NA PÁSE

Komunitné centrum pre znevýhodnených

Nové plány, nové i rozpracované projekty - veľa je toho, čo chcú stihnúť v Čani v priebehu roka 2014. K dispozícii budú mať financie z obecného rozpočtu, z Európskej únie (EÚ) i zo zdrojov Miestnej akčnej skupiny (MAS) Hornád - Slanské vrchy.

Z čaniarskeho rozpočtu sa obyvatelia už čoskoro dočkajú novej obecnej knižnice a priestorov pre klub dôchodcov. Vzniknú na mieste starej uhoľne v bývalej základnej škole. Obec pripravuje tiež údržbu a opravy miestnych komunikácií a rekonštrukciu strechy na Dome smútku. Neskôr príde na rad výmena okien, zateplenie obecnej telocvične a ukončenie oplotenia cintorína.

Od októbra 2013 prebiehajú práce pri tenisových kurtach v areáli základnej školy (ZŠ). Ide o výstavbu kanalizácie k budove klubovne, šatní a sociálnych zariadení. Popri pracovníkoch v rámci menších obecných služieb (pozri hlavný článok na str. 1/3) priložili ruku k dielu i dobrovoľníci čaniarskeho tenisového klubu zriadeného pri ZŠ. Popri príspevku z obecného rozpočtu sa časť prostriedkov na dielo uhradila z členských príspevkov tenisového klubu. Hotovo by si mali povedať koncom apríla.

V SKRATKE

Konferencia o vidieku

Dedina má veľký potenciál v tvorbe pracovných miest pre ľudí, aj keď dnešná situácia stavia v tomto ohľade do cesty množstvo prekážok. To je jedno z posolstiev konferencie „Ekonomický a sociálny rozvoj vidieka“, ktorá sa konala 20. februára v Ždani pod organizačnou gesciou Technickej univerzity v Košiciach. Účastníci si vypočuli rečníkov na témy regionálneho operačného programu či úlohy miestnych akčných skupín. Zahraničnú hostku **Julianna Orbánová Mátéová**, zastupujúca Európske zoskupenie územnej spolupráce Via Carpatia, vo svojom príspevku poukázala na skúsenosti, z ktorých vychádzajú v Boršodsko-Abovsko-Zemplínskej župe v Maďarsku.

Upratovanie pri osadách

V Nižnej Myšli sa z obecnej iniciatívy konalo v polovici februára upratovanie v blízkosti rímskej osady. Miestni pracovníci sa sústredili na vyčistenie tých najhoršie vyzerajúcich častí osady a tých miest, ktoré vykazovali znaky nelegálnej skládky. Podobnú akciu usporiadali v závere februára v Sokofanoch. Starosta **Tomáš Suchý** považuje za najväčší problém v tejto súvislosti vysokú cenu spojenú s likvidáciou odpadu, ktorý je nutné odviezť a nechať spracovať v špecializovanej veľkokapacitnej spaľovni v Kokšove-Bakši.

Desaťtisíce z MAS

V tomto roku vrcholí realizácia akcií z prostriedkov Miestnej akčnej skupiny (MAS) Hornád - Slanské vrchy (čítajte aj na strane 2). Ide o miestne trhovisko v rozpočtovom náklade 32 639 eur, ktorého výstavbu chcú ukončiť do záveru apríla. V auguste by mal byť odovzdaný do užívania amfiteáter za 37 594 eur.

Čaňa figuruje aj v projekte Podpory a prezentácie cestovného ruchu za 71 356 eur z fondov EÚ. Vďaka nemu získa reklamné predmety, systematické, informačné a propagačné materiály, publikácie a pohľadnice, ktoré pomôžu rozšíriť meno obce v regióne a u turistov či návštevníkov. „Očakávame aj zvýšenie kultúrneho potenciálu Čane,“ uvádza starosta **Michal Rečka**.

Finančne najnáročnejším projektom roka sa stane Výstavba komunitného centra z prostriedkov EÚ (217 957 eur). Bude určené pre znevýhodnených príslušníkov marginalizovaných skupín (Rómovia), ale i pre potreby ďalších klientov. Budova bude spĺňať požiadavky komunitného centra s maximálnym vybavením, ráta sa s výpočtovou technikou, interiérovým i exteriérovým zariadením. Čaňa má tak všetky predpoklady rozvíjať sa a rásť aj v tomto roku.

ocú Čaňa, red

Kanalizácia v areáli ZŠ Čaňa má byť hotová v apríli, zlepši infraštruktúru aj pre tenisov.

Pestrá Haniska

V Haniske nebudú ani túto jar zaháľať. Popri pravidelnej celoobecnej brigáde chystajú doplnenie preliezačiek na detské ihriská (z financií MAS) a polozenie asfaltu na hlavné miestne komunikácie. Po ukončení aktuálneho archeologického prieskumu chcú v lokalite Kertešňa rozšíriť inžinierske siete. „Radi by sme v dohľadnom čase pokračovali aj vo výmene drôtového rozhlasu za bezdrôtový,“ dodáva starosta **Miloš Barcal**.

Kanalizácia Valaliky - Geča

Už čoskoro sa začne výstavba novej kanalizácie pre obce Valaliky a Geča z fondov Európskej únie. Starosta Valalík **Štefan Petrík** pre Abovský hlásnik uviedol, že práce by mali odštartovať v máji 2014 a podľa odsúhlaseného projektu potrvajú 18 mesiacov.

Nižná Hutka má konečne vodu

V týchto dňoch sa končí 13 rokov trvajúci boj obce Nižná Hutka o prístup k čistej vode z verejného vodovodu. Hoci kolaudácia vybudovaného vodovodu prebehla už v januári 2014, obec narazila na byrokratické prekážky aj v samom závere - vo fáze prebratia diela do správy od zhotoviteľa, Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti. „Dúfame, že vybavovanie formalít sa nám v krátkom čase podarí ukončiť a naši občania budú môcť pitnú vodu bez problémov využívať,“ komentuje starostka **Mária Szászfaiová**.

obce, ao

SLABÁ ZIMA NEVADILA

Srnčia stopa „plnoletá“

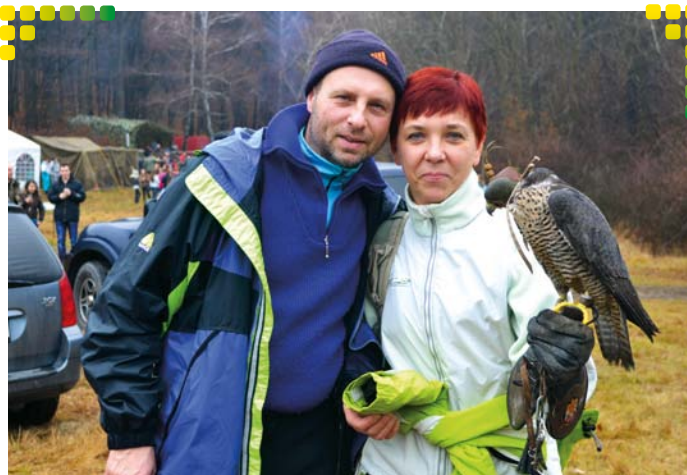
Aj keď počasie v tomto roku Trojkráľovú zimu veľmi nepripomínalo, tradičný deň pre milovníkov prírody zo Skároša nepokazilo. Už neuveriteľných 21 rokov sa vydávajú Po srnčej stope v rámci jedného z najunikátnejších podujatí v mikroregióne Hornád.

Po skorej sviatočnej omši sa účastníci od najmladších po najstarších stretli pred školou a vybrali sa známou lesnou cestou,

aby sa pokochali krásami Slanských vrchov a zároveň zásobili krmidlá lesnej zveri kukuricou a inými dobrotami.

Počas víťanej prechádzky na čerstvom vzduchu mohli všetci prevetrať aj svoje vedomosti o faune a flóre vyplnením vedomostného testu.

Vďaka hre počasia, ktoré ponúklo aj mrholenie a blato, bolo v cieľi trasy okamžite jasné, kto

Medzi atrakciami podujatia tradične nechýbajú sokoliari.

Hľúčky turistov smerujú po „srnčej stope“ na čistinu v lone Slanských vrchov nad Skárošom.

Svet je vraj najkrajší zo sedla koňa.

ju poctivo odšľapal a kto sa na lúku premiestnil po asfaltke, či už pešo alebo autom.

Jazda na koňoch, zlaňovanie, ukážka lovu sokola, výborný

guláš a iné dobroty pripravené podľa osvedčených poľovníckych receptov organizátorov a ich zákonných polovičiek. Teplé víno či iná „živá voda“. Vrava a smiech pri stretnutí priateľov. To všetko láka z roka na rok viac účastníkov.

Vyvrcholením podujatia je za každým odmeňovanie úspešných riešiteľov testu a povestnou čerešničkou na torte bola bohatá tombola.

Možno niektorí, čo túžobne čakali, až moderátor Lukáš vysloví to „ich“ číslo lístka a nevyhrali, boli chvíľu sklamaní. Ale napokon každý, kto prišiel - vyhral. Minimálne nad vlastnou pohodlnosťou a odmenou mu bol skvelý deň.

Elena Molnárová, OcÚ Skároš

Karneval na ľade

Všetci, čo máte radi zábavu, masky a korčuľovanie, prišli by ste si na svoje! Prvá repríza čaňianskeho Karnevalu na ľade prilákala na zimný štadión malých i veľkých v maskách od výmyslu sveta. Masky a korčule boli jedinou vstupenkou na ľadovú plochu. Mohli ste stretnúť pirátov, indiánov, kovbojov, čer-

tov, batmanov či šašov. Všetci dostali aj sladkú odmenu. Už teraz sa môžete tešiť na ďalší Trojkráľový karneval.

ocÚ Čaňa

V Slanských vrchoch čakali na účastníkov idyllické výjavy.

V REKORDNOM POČTE

Cez pohorie po 45. raz

Až 170 nadšencov - rekordný počet - prijal pozvanie do zimnej prírody na 45. ročník Prechodu Slanským pohorím. Tradičná akcia Nižnomýšľancov sa dokonca mohla odohrať so snehovou nádielkou, čo bolo počas tejto zimy skôr neobvyklé. Na lúke pod Bradlom opekali, spievali, oddychovali. Na záver túry si uctili pamiatku obetí svetových vojen pri pamätníku slávnostným položením venca a minútou ticha. Pochoď si môžete pripomenúť pomocou fotografií na obecnej webovej stránke.

Matúš Lukáč/red

MYKÉNY NÁŠHO REGIÓNU

Osada z doby bronzovej ožíva

Myšlienka na vybudovanie skanzenu na archeologickom nálezisku pri Nižnej Myšli nadobúda krok za krokom jasnejšie črty. „Chceme vybudovať archeologický skanzen, aby sme ukázali, že v dobe bronzovej nestál náš región na európskom okraji, ale vďaka geografickej polohe, nerastným surovinám a obchodným cestám, čo tadiaľto viedli, bol jedným z ozajstných centier. Mali tu metalurgiu farebných kovov, spracovávalo sa zlato, cín, meď, bronz a prevítal obchod. Išlo o civilizáciu, ktorá mala rovnakú úroveň ako súveké Mykény, Trója či Kréta. Obyvatelia z pravekej osady pri Nižnej Myšli boli zapojení do európskeho výmenného obchodu,“ rozpráva vedúci archeologického výskumu v Nižnej Myšli **Ladislav Olexa**. Vízia má aj ďalší rozmer: „Chceme vytvoriť turis-

tické a vzdelávacie centrum, kde chceme praktizovať experimentálnu archeológiu. Deti na školských výletoch by sa mohli poučiť, ako naši predkovia vyrábali bronzové predmety, ako spracovávali drevo, aké stavebné techniky používali, ako stavali domy a opevnenie, aké bývalo hrnčiarsstvo. Dať tomu náučný program, aby nešlo len o pozeranie na nálezy v Myšľanskom obecnom múzeu vo vitrínach, ale aby videli naživo, ako prebiehala ich výroba a ako sa používali jednotlivé predmety,“ dopĺňa L. Olexa.

► Na čo s jarou nadväzujú?

Pracovníci Archeologického ústavu SAV Nitra, z jeho košickej pobočky, majú za sebou už 36. sezónu pri skúmaní opevnenej osady

rozsahu rekonštrukciu opevnenia a chcú začať stavať vstupnú bránu. K prvému domčeku chystajú pristaviť ďalšie príbytky a výrobné objekty remeselníkov. Zatraktívni to lokalitu pre návštevníkov a ešte viac im priblíži život v dobe bronzovej.

► Príďte na Várhegy

Možnosť spoznať a vyskúšať si archeológiu na vlastnej koži majú záujemcovia na podujatí Návrat na Várhegy, ktorú organizuje občianske združenie Collegium Myssle - Klub priateľov archeologického výskumu v Nižnej Myšli v spolupráci s obcami Nižná Myšľa, Vyšná Myšľa, Ždaňa a mikroregiónom.

O tom, že záujem o našu dávnu históriu je veľký, svedčí počet účastníkov na predchádzajúcich

Deti vykopávajú črepy.

Rekonštrukcia opevnenia.

Tavenie bronzu pôvodnou technológiou.

„Arche“ zaujímavosti

Košická kotlina bola v dobe kamennej, bronzovej i železnej husto osídlená. Svedčia o tom mnohé nálezy v obciach z nášho regiónu.

Pri Čani sa pred dvoma rokmi pri výmene plynového potrubia našli bronzové meče. Datované sú do čias okolo roku 1000 pred n. l. Boli pravdepodobne obeťou, keďže v tom období sa tam nachádzali len močiare.

Po dlhšej dobe bol v závere roka 2013 ukončený záchranný výskum osady z doby železnej pred Seňou, v tesnej blízkosti mikroregiónu Hornád. Stavbári na ňu nečakane narazili pri výstavbe rýchlostnej cesty R4 Košice - Milhošť.

a pohrebiska z doby bronzovej, z obdobia okolo roku 3500 pred n. l. Minulého leta našli ďalšie tri hroby - jednej ženy a dvoch detí, čím počet preskúmaných hrobov na pohrebisku je už 800.

Rozloha celého náleziska je 7 ha, zatiaľ preskúmali jednu tretinu. „Minulý rok sa nám podarilo urobiť ďalší krok v budovaní skanzenu. Pristúpili sme k čiastkovej rekonštrukcii úseku hradieb. K domčeku, čo sme postavili pred dvoma rokmi, pribudla časť opevnenia, ktorú budeme postupne dopĺňať. Na 30-metrovom úseku prezentujeme opevnenie osady postavené z trojmetrových dubových klátov. Medzi nimi je výplet z konárov vyplnený hlinou. Hodláme pokračovať v terénnych prácach,“ opisuje doterajšie aktivity archeológ. Ďalší archeológovia, odborníci z košického Východoslovenského múzea, skúmajú inú časť tejto zaujímavej lokality, tzv. akropolu. Výsledky výskumov spoločne spracúvajú, využívajú ich pri výstavbe skanzenu. V tomto roku plánujú urobiť vo väčšom

ročníkoch. Na kopci Várhegy sa koncom lanského júla zišlo okolo 600 ľudí a to nielen zo Slovenska. Mohli vidieť, ako prebieha odlievanie bronzových predmetov či pozrieť si ukážky prác archeológov. Deti vyhrabávali črepy a kosti zo zeme a spoznávali, ako sa nádoby lepia a rekonštruujú. Zručnosť si otestovali v tvorivej hrnčiarskej a drotárskej dielni. K dobrej atmosfére prispel bohatý kultúrny program - súbory, jarmok, jazda na koníkoch, ukážky policajtov s cvičnými psami. „Myslím, že to malo odozvu nielen v dedine, ale aj v širšom okolí. Je to propagácia našej práce a budúceho skanzenu. Chceme v tejto tradícii pokračovať,“ hovorí s nadšením pán Olexa.

Nenechajte si újsť túto príležitosť aj tento rok, keď koncom júla osada z doby bronzovej opäť ožije. Pridajte sa k nadšencom a dobrovoľníkom a podporte túto úžasnú myšlienku svojimi rukami či sponzorským darom.

Monika Florianová

Foto: archív Collegium Myssle

**Odkaz diamantových darcov krvi:
Chod'te a skúste...**

Dávajú zdravé zo seba

Nemusi ich nikto prehovárať, chcú jednoducho pomôcť. Sú to ľudia so svojimi povinnosťami v práci či v rodine, starosťami i radosťami v živote. Na bezplatné darovanie krvi sa pozerajú ako na samozrejmosť. V našom mikroregióne Hornád žije mnoho ľudí, ktorí práve týmto spôsobom darujú kúsok zo seba. Ved' posúďte sami: v minulom roku dostalo od Slovenského červeného kríža jubilejné ocenenie 46 bezplatných darcov.

Pozvali sme do redakcie troch držiteľov diamantovej Jánskeho plakety. Pôsobili jednoducho, prirodzene, ľudsky. Opýtali sme sa ich, ako venovanie životodarnej tekutiny vnímajú oni sami.

■ Ako ste sa dostali k darcovstvu?

Na svoj prvý odber spomína **Peter Cigáš** z Košickej Polianky: „Na základnej vojenskej službe v Martine asi v 1980 sme šli darovať krv celá čata.“ Odvtedy sa snaží dávať krv každé tri mesiace, aj napriek tomu, že pracuje v zahraničí na turnusy ako kamionista. Pre **Štefana Karajoša** z Čane sa to začalo nástupom do vtedajších Východoslovenských železiarní niekedy v roku 1991. „Išli sme spolu celý kolektív z roboty. Na úrovni túto myšlienku podporovalo vedenie spoločnosti.“ **Máriu Janočkovú** z Valalík, jedinú ženskú dárkyňu s diamantovou plaketou v regióne Hornád, oslovila tragédia v meste. Spomína: „Ja by som sa nebola odhodlala. V osemdesiatych rokoch, keď havarovali električky na Tereze, v televízii i v rozhlasení žiadali ľudí, aby prišli pomôcť, že je potrebná krv. Vtedy som sa odvážila prvýkrát.“

Peter Cigáš

■ Čo vás vedie opakovane k tomuto nezištnému činu?

„Niekoľko ľudí potrebuje krv. Vôbec nad tým nerozmýšľam. Som rád, že niekomu pomôžem,“ hovorí Peter Cigáš. „Pokiaľ mi bude zdravie slúžiť, tak idem aj do 120 odberov. Nič na tom nie je. Je to akoby som išiel do krčmy, dal si pivo, zaplatil a išiel domov. Tak isto dám krv, idem domov a hotovo,“ dodáva s humorom. **Mária Janočková**, ktorá dodnes pracuje v zdravotníctve, vždy súcitila so starými a chorými ľuďmi. „Chcela som niečo zdravé zo svojho ja dať iným ľuďom. Pomôcť im.“ Štefan Karajoš to vníma podobne. Rád pomáha a je nielen darcom krvi, ale aj krvnej plazmy. „Každý sám si musí uvedomiť, či môže alebo nemôže a hlavne či chce. Ak človek prejavuje súcit, tak je to bežné. Má to aj výhodu, pretože poznáte svoj zdravotný stav. Ja som mal vred na žalúdku a zistili mi ho práve na kontrolnom odbere,“ vraví. Pri mojej otázke, či je potrebné sa nejak špeciálne udržiavať v kondícii, ak chcem pravidelne

darovať krv, sa pousmeje. „Nie. Ja pracujem vonku na zmeny. Venujem sa turistike.“ Vzápätí však dodáva: „Je to trochu aj o disciplíne. Pri tom množstve odberov už viete, kedy opäť pôjdete a pripravíte sa. Upravíte stravu, nepijete žiadny alkohol, aby krv bola kvalitnejšia.“

■ Poznáte niekoho konkrétneho, komu ste pomohli?

Štefan Karajoš si spomína, že ho volali domov z košickej fakultnej nemocnice, aby prišiel darovať krvné doštičky. Deťom. Šiel bez zaváhania. „Človek musí sám vnútorne vedieť,“ vraví s presvedčením. Aj **Mária Janočková**

Štefan Karajoš

rurgiu.“ Na niečo také sa naozaj nezabúda.

Jabĺko nepadá ďaleko od stromu. Naši darcovia majú svojich nasledovníkov v rodine. Prostredný syn pána Cigáša dostal už bronzovú Jánskeho plaketu. Priznáva, že ani netušil, že sa jeho syn vybral tou istou cestou ako on. K Štefanovi Karajošovi sa pridali syn aj dcéra. Taktiež z vlastnej iniciatívy. Veľmi sa tešia, keď sa podarí, že idú na odber spoločne.

Všetci traja s nostalgiou spomínajú na minulosť, keď sa organizovali celé autobusy a kolektívne sa cestovalo do Košíc darovať krv. Boli to veselé podujatia, ktoré

Mária Janočková

si pripomenula jeden deň. Sedela na transfúznej stanici a čakala na bežný odber. Dozvedela sa, že v tej chvíli je potrebná krv pre paniu, ktorú idú operovať na neurochirurgii a potrebujú krv, pretože ostatní darcovia boli vylúčení. Rozhodla sa hneď. „So slzami v očiach mi jej dcéra ďakovala. Až mráz po mne chodí, ešte aj teraz, ako to plačúce dievča s papierikom utekalo na neurochirurgiu.“

často končili príjemným posedením. Pociťovali na vlastnej koži vďačnosť za to, čo urobili, aj keď im to pripadalo ako niečo samozrejmé. „Treba raz ísť a skúsiť,“ odkazujú nám ostatným. Súhlasíme s nimi, keď môžeme pomôcť tak pomáhajme. V každej situácii. Nevie, kedy my sami budeme potrebovať pomoc iných.

Monika Florianová, foto red

Piati v „elitnom klube“

Viete, že najvyššie ocenenie, ktoré Slovenský červený kríž udeľuje, je medaila Prof. MUDr. Kňazovického? Za celú stovku odberov u mužov a 80 odberov u žien. Toto úctyhodné číslo dosiahli v priebehu niekoľkých rokov piati darcovia z mikroregiónu Hornád.

Ladislav Juhás z Košickej Polianky
Róbert Laboš z Valalík
František Sedlák z Valalík
František Mizák z Trsteného pri Hornáde
Milan Hreháč z Čane

Ďakujeme za Vaše odhodlanie pomáhať.

PREMOŠŤUJÚ SÚČASNOŠŤ A HISTÓRIU

V Haniske ožívujú unikátne mašinky

Po jednej z brigád v depe.

Viete, koľko zaujímavých vecí sa deje za našimi humnami? Napríklad v Haniske pri Košiciach. V tamojšom Rušňovom depe. Pred desiatimi rokmi sa zišla hŕstka ľudí, ktorým záležalo na tom, aby sa nezabudlo na dejiny našej koľajovej dopravy. Preto tam založili Klub historických koľajových vozidiel (KHKV). Členovia a priatelia klubu pod vedením predsedu **Petra Pajtaša** vdychujú starým mašinám nový život a snažia sa tak uchrániť kúsok minulosti. Odkúpené či prenajaté rušne a vozne, častokrát vo veľmi zlom technickom stave, práce opravujú, renovujú a opäť uvádzajú do prevádzky. Vedie ich k tomu nadšenie a radosť.

► Pre dobrovoľníkov z regiónu

Máte tiež blízko k železnici, fascinujú vás staré stroje z rokov minulých? Aj vy sa môžete prihlásiť v klube a podieľať sa svojou prácou na ich záchrane. Nemusíte byť odborníkom, šikovné ruky potrebujú pri brúsení, čistení či iných činnostiach.

Príležitosť majú i deti a mládež od 6 do 19 rokov aj z mikroregiónu Hornád. A nielen v depe v Haniske. Príležitosť dostanú i na Košickej detskej historickej železnici v Čermeli. Mladých železničiarov zapájajú nielen do opráv a údržby strojov, ale aj do samotnej prevádzky v úlohe malých výpravcov,

sprievodcov či animátorov. V Klube priateľov Detskej železnice pod vedením **Lubomíra Lehotského** si určite užijú veľa zábavy v tvorivých dielňach, pri vychádzkach alebo poznávacích jazdách.

„Mladým, ale aj ich rodičom či menším kolektívom ponúkame možnosť zmysluplného trávenia voľného času a zároveň sa podieľať na záchrane unikátnej technickej pamiatky, ktorú nám v dobrom závidia v mnohých mestách Európy. Spoločne prežijeme nejedno dobrodružstvo, kopec zábavy a domov vždy odchádzame s pocitom dobre vykonanej práce. A ak táto práca niekomu učaruje ešte viac, pokojne sa môže stať, že posilní rady na-

šich železničiarov,“ hovorí riaditeľ železnice.

► Hurvínek i jediný Štvorkolák

A aký je výsledok zánietenia železničných nadšencov KHKV? V druhej polovici vlaňajška dokončili rekonštrukciu historického motorového vozňa Ľubka z roku 1956. Tento červený motorák bol v Československu známy aj ako „Hurvínek“ alebo „Splašená beďňa“. Cestujúcich previezla na trati Košice - Prešov rovno na Mikuláša 2013 po takmer 30 rokoch. Pomáhali nielen dobrovoľníci, ale aj zamestnanci viacerých firiem za finančnej podpory projektu Terra Incognita Košického samosprávneho kraja.

Tohto roku sa priatelia klubu pustili do ďalšej práce. V rušňovom depe v Haniske opravujú parný rušeň „Štvorkolák“ z roku 1917. Patril medzi najspoľahlivejšie lokomotívy na našich železničiach a u nás na Slovensku sa zachoval iba tento jediný.

Najbližšie môžeme oživené a nablýskané mašiny obdivovať 26. a 27. apríla na Rušňoparáde Košice 2014 v rušňovom depe ŽSSK Košice, kde oslávi svoje 130. narodeniny parná lokomotíva Katka z Košickej detskej historickej železnice. Vedeli ste, že je to najstaršia funkčná parná lokomotíva v strednej Európe?

Monika Florianová, foto: archív KHKV a Klubu priateľov Košickej detskej železnice

Mladí železničiari v Čermeli.

**NOVOSTAVBA
NA PREDAJ
rodinný dom
Kokšov – Bakša
135 000 eur
Info: 0915 859 457**

Bude Veľká noc teplá?

Pre niekoho najsviatočnejšie obdobie roka, pre iných najmä čas na stretnutia s rodinou a priateľmi. Pre jedných obľúbené dni plné stáročných tradícií, no pre ďalších - najmä ženy - oblievačkové nepríjemnosti, ktoré by chceli mať čím skôr za sebou. To je veľkonočné obdobie.

V tomto roku sú sviatky v kalendári pomerne neskoro, Veľkonočná nedeľa nastane až 20. apríla. Dôvodom je výpočet, ktorý umiestňuje tieto sviatočné dni do kalendára. Veľkonočná nedeľa je totiž prvou po prvom splne mesiaca po jarnej rovnodennosti. A tento rok bude prvý „jarný“ spln až okolo 14. apríla. Cez veľkonočné sviatky si tak možno užijeme aj krásne teplé jarné počasie.

Veľká noc má pôvod v židovskom sviatku Pesach (odtiaľ názov Pascha), ktorým si národ pripomína odchod z Egypta cez Červené more pod vedením Mojžiša pred vyše 3 500 rokmi. Od 1. storočia nášho letopočtu sa spája s poslednou večerou, mučeníckou smrťou a vzkriesením Ježiša Krista.

V našej kultúre, podobne ako i v iných krajinách, patria k veľkonočnému obdobiu symboly jari - kraslice, zajačiky, kuriatka či bahniatka. Tieto symboly, podobne ako napríklad vynášanie Moreny (zimy), súvisia s príchodom jari, vznikom nového života. Sú teda pohanského pôvodu, podstatne staršie než kresťanstvo samotné. To isté platí i o ľudových zvykoch ako šibačka či oblievačka.

Wikipédia, red

Maľované kraslice. Vajíčka sú už tisícročia symbolom plodnosti, jari, nového života.

FAŠIANGY PO NAŠOM

„Valalska zabijačka“

Veselo bolo v sobotu 22. februára vo Vyšnej Hutke. Starostka **Agáta Nosálová** s miestnymi poslancami pripravili prvú obecnú zabijačku. Do zakáľacky a porcovania svine sa chlapci pod vedením **Františka Vojtku** pustili už o siedmej ráno. V kuchyni sa zvrátili ženy zo spevackej skupiny Hutčanka. Popoludní už ľudia ochutnávali boršč, klobásy, jaternice, huspeninu, škvarky, pečené rebrá. Dobrú chuť i náladu im robilo biele sudové víno. Po ochutnávke jedál nasledoval pestrý kultúrny program a v kultúrnom dome tanečná zábava až do večera. „Radi si podujatie zopakujeme,“ teší sa starostka.

Valentín v krojoch

Už tradičnou je februárová „valentínska“ krojovaná zábava v Skároši. Mladí i starší prišli vyparadení v ľudových krojoch z rôznych regiónov. Tancovanie karičky je súčasťou večera. Potom sa vítajú mladé nevesty medzi vydatými ženami „dvihaním“ - aby nesmrдели za „dževčinu“. Pri živšej hudbe, čo zahrála každý žánr, sa tancovalo do rána bieleho.

reg

List od starostky

Tkáčka i v Belži

Na starostu sa ľudia obracajú s rôznymi požiadavkami, čo je úplne v poriadku - veď sme tu pre ľudí. V polovici februára mi zavolała **Margita Vargovčáková**. Bola veľmi nešťastná. Kúpila si totiž krosnú a potrebovala niekoho, kto by ju naučil tkáť. Veľmi rada som jej poradila. Práve z Abovského hlásnika som vedela, že v Ždani tká **Monika Takáčová**. A tak sa dámy stretli. Pani Margita sa mnohému priučila - aj z nenahraditeľného internetu. Dnes už veselo tká koberčeky. Výborne pritom relaxuje a v hlave nosí kopec nových nápadov. Samozrejme jej v tomto koničku držíme palce.

Ako starostku ma to veľmi teší, pretože do obce priniesla kus starej tradície. Len mimochodom, Vargov-

Margita Vargovčáková je za krosnami už ako doma.

čákovci majú pohnutý osud. Patrili k tým rodinám, ktoré prišli v Nižnej Myšli o strechu nad hlavou v roku 2010 pri zosuvoch pôdy. V Belži si s manželom postavili dom a od roku 2012 sú našimi spoluobčanmi.

Andrea Prekopová, starostka Belže

Sebe a iným

Maškrty pre dobrú vec

Rady sú spolu a ešte radšej robia niečo užitočnejšie. Už približne päť rokov sa v rámci aktivít Klubu dôchodcov stretávajú ženy zo Sokolian. V tomto roku plánujú navštíviť botanickú záhradu, vyjsť si na kúpalisko, užiť si divadelné predstavenie a možno i vianočný koncert. Aktívne sú aj počas každoročných obecných udalostí typu Dňa matiek alebo Mesiaca úcty k starším.

No ako priznáva **Gita Semanová**, tú správnu príchut majú hlavne akcie spojené s pomocou tým, ktorí ju potrebujú. Napríklad jarný zber šatstva a školských potrieb alebo predvianočné pečenie koláčov pre Gréckokatolícku charitu (na snímke dole). „Vždy sa nám ľudia z charity ozvú a my spojíme sily, lebo vieme, že naša pomoc ide tým, ktorí peňaží nemajú nazvyš,“ hovorí pani Semanová. Pre zaujímavosť, partia okolo **Marty Vargovej** napiekla naposledy 22 druhov suchých, trvanlivých zákuskov.

„Ženy rady vyjdú z domu a urobia niečo dobré, čím tiež trochu pomôžu vyzdvihnúť svoju dedinu,“ skromne za všetky dodáva Gita Semanová. Sokolianske ženy tak ponúkajú tip, ako svoje sily na dôchodku využiť nielen v prospech iných ľudí, ale aj na utuženie priateľských vzťahov.

red, foto Sokolany

Torty od Mamy | PRVÝ ČASOPIS O CUKRÁRSKOM SVETE | 120 STR. | 1,50 €

Torty od Mamy

Staňte sa cukrářskou hviezdou vášho domova!

Torty na kráľovské

Inšpirácie z Ruska

trendy zdobenie

NOVÁ TMA známeho časopisu

Kúpte si časopis Torty od mamy priamo v redakcii

PRVÍO ZÍSKAJÚ ATRAKTÍVNE A PRAKTICKÉ SETY GRÁTIS (zástera, taška, notes, pero).

Torty od mamy nájdete aj v cukrárenských obchodoch, obchodných reťazcoch a v novinových stánkoch.

Adresa redakcie: Štefánikova 6, Košice – blízko autobusovej stanice, v sídle Abovského hlásnika

Kontakt: office@communicationhouse.sk
055/623 00 70

Objednávky na predplatné: predplatne@slposta.sk

viac info: www.casopis.tortyodmamy.sk

JAK PISAC A ČITAC PO HUTORACKI + SÚŤAŽ

Ako sme si uviedli v druhej časti tejto rubriky, naše abovské nárečie má oproti spisovnej slovenčine dve hlásky navyše. Sú to ostré, mäkké sykavky používané v niektorých slovách namiesto hlások „s“ a „z“. Graficky ich označujeme ako „š“ a „ž“ a volajú sa palizované sykavky. Ako príklady sme si povedali slová: *šeno, žem*.

Oproti spisovnej slovenčine má však abovský dialekt o jednu hlásku menej. Ide o „ch“. Kodifikátor slovenčiny Ľudovít Štúr asi mal s ňou problémy, lebo nenašiel pre ňu jedinomiestny znak (ako v azbuke „X“). Na jej zaznamenanie použil dvojmiestne vyjadrenie písmenkami c + h, čiže ch.

Naši predkovia túto „problémovú“ hlásku, trochu náročnú na výslovnosť, nebrali vážne a zjednodušili si svoju reč. Zaužívalo sa používanie pohodlnejšej hlásky „h“. Príklady: *chlieb - hlieb, chudoba - hudoba, blcha - bliha, hluchý - hluhi, chodiť - hodziť, chliev - hliev, chlap, chlapiec - hlop, hlopec, chmára - hmara, chládok - hladok, chyža - hiža*, atď. Pokračovať ďalej určite viete aj sami. A ešte pár slov, ktoré nemajú „spisovné dvojča“: *hasen* (úžitok), *halp* (uzol, hrča v dreve), *hofem* (aspoň), *hustečka* (šatka).

Vážení čitatelia, v predchádzajúcom čísle 4/2013 sme hovorili o prízvuku. V druhej časti príspevku sme nedopatrením odstránili tučné písmo z prízvukových slabík. Tým sa táto časť príspevku, žiaľ, minula účinku. Správne publikovaný príspevok nájdete na webstránke www.regionhornad.sk pod heslom Abovský hlásnik (kde sú pokope všetky časti rubriky). Za tento nedostatok sa ospravedľujeme.

Súčasne vám dávame možnosť získať výhru za správnu odpoveď na malú jazykovú úlohu. Pošlite nám preklad nárečovej lahôdky, ktorú nám poskytol **Imrich Jesenský** z Čane: „*Kišňi, cesce, bo jesc še sce!*“ Svoje odpovede - doslovný preklad „*totej lakocinki pošlice na kartke na atresu: Abovský hlásnik, Štefánikova 6, 040 01 Košice, abo mejlom na atresu: regionhornad@gmail.com do ostatného maja. Troh z vas vicahňeme s kalapa a pošleme šumne knižki - ozdaj i od sameho spisovateľa Jesenského.*“

Karol Dzugas

KALENDÁR PODUJATÍ APRÍL, MÁJ, JÚN

v mikroregióne Hornád

sobota 26. apríla	Pochod priateľstva na Veľký Milič
sobota 3. mája	Z Polianky do Polianky 31. ročník turistického prechodu Slanskými vrchmi
štvrtok 8. mája	Kladenie vencov, vatra k výročiu ukončenia II. svetovej vojny Skároš
nedeľa 11. mája	Cassovia Cup (motocyklový countrycross) - Kechnec, 9.00
nedeľa 18. mája	súťaž dobrovoľných hasičských zborov, Bidovce
jún	čitateľský maratón, Valaliky
piatok 27. júna - nedeľa 29. júna	11. Dni mikroregiónu Hornád

Všetky podrobnejšie informácie o uvedených podujatiach hľadajte pred ich konaním na našej webovej stránke www.regionhornad.sk

Hlásnik v meste

Od konca januára sa na budove na Štefánikovej 6 nachádza aj tabuľka s názvom nášho časopisu. V budove sídli redakcia Abovského hlásnika. Nájdete ju na 2. poschodí vpravo.

KAMENÁRSTVO MARSIL VALALIKY

Staničná 1
Valaliky

tel.: 0918 834 966

- POMNÍKY A NÁHROBNÉ KAMENE
- KOMPLETNÉ KAMENÁRSKE SLUŽBY
- OTVÁRANIE HROBOV
- ASISTENCIA PRI POHREBE
- DOPLNENIE DÁTUMOV ÚMRTIA
- OBHLIADKA A NACENENIE ZDARMA !!
- KVALITA PRÁCE, ZÁRUKA, SPOHLIVOSŤ

akcie + rôzne služby zdarma !!!
aj na splátky bez navýšenia !!!

INŠTALATÉR

VODA, PLYN,
KÚRENIE, SOLÁRNE
A ZÁVLAHOVÉ
SYSTEMY

ANTON REPÁK
0903 288 609
www.thermosolutions.sk

INFORMÁCIE A SKÚŠOBNÉ JAZDY

0944 469 204

elektroskuterke@gmail.com

www.elektroskuterke.sk

Elektroskútre Košice

ELEKTRICKÉ SKÚTRE - BICYKLE

Každý mesiac akcia. Sledujte na facebooku alebo
www.elektroskuterke.sk

Ruch na zimnom štadióne

Plocha v permanencii

Ludia zo širokého okolia, vrátane mnohých Košičanov, radi využívajú čaniansku ľadovú plochu na rekreačné korčuľovanie. Začiatkom roka sa tu odohrali aj dva turnaje. Pohár starostu si odniesla Haniska, zápolenie mladších žiakov pod záštitou a za osobnej účasti europoslankyne **Moniky Smolkovej** vyhrali Košičania pred Liba Academy Čaña a Gelnicom.

Vo februári zorganizovala webová stránka Svet športu priateľský zápas k šesťdesiatke hokejovej legendy **Vincenta Lukáča**. Súperom tímu košických hviezd minulosti (V. Lukáč, **Igor Liba**, **Jerguš Bača**) bolo mužstvo z Dudiniec.

Vyrastajú nám noví Hossovia?

Nastúpené najlepšie tímy z turnaja o pohár starostu.

ao, rj, foto čaña

Viacbojárska nádej

S veľkým úspechom sa vrátili čanianske staršie žiačky z halových atletických majstrovstiev Slovenska v Bratislave. **Radka Škovranová** sa stala majsterkou Slovenska v päťboji, ktorý zahŕňa beh na 60m cez prekážky, skok do výšky, vrh guľou, skok do diaľky a beh na 800 metrov. Nazbierala 2 795 bodov, pričom v skoku do výšky si zlepšila osobný rekord o 2 centimetre. Navyše, jej spolužiačka **Katarína Ďuricová** obsadila v päťboji 4. priečku. Gratulujeme aj trénerom - **Henriete** a **Jaroslavovi Rusnákovcom** a **Igorovi Konovalovovi**.

red

Najlepšia žiačka Slovenska v atletickom päťboji - **Radka Škovranová** z Čaña.

V SKRATKE

Aktívne po sviatkoch

Košické družstvo s poetickým názvom „Rovno do záhrady“ sa stalo víťazom novoročného volejbalového turnaja o Pohár starostu Čaña. V paralelne bežiacom futbalovom šampionáte starých pánov sa v konkurencii ôsmich tímov presadili domáci.

Rodí sa tradícia

Skároš staval na stolný tenis. Premiérový turnaj v závere roka 2013 obstaralo 20 nadšencov vo veku 12 - 70 rokov. Jeden z iniciátorov turnaja **Ladislav Jámbor** sa napokon stal víťazom. Turnaj okrem obce podporili aj ďalší štyria sponzori, a tak nechýbalo chutné občerstvenie pre všetkých hráčov. Maratón 60 zápasov totiž trval až do večera.

Padali stovky kolkov

Takmer dvadsať štvorčlenných tímov si to namierilo na bowlingový turnaj do Čaña. Tretí ročník podujatia mohli absolvovať bez platenia štartovného, turnaj bol totiž zabezpečený vďaka príspevkom od partnerov. Pocta otvoriť turnaj patrila domácim „Makačom“, napokon v turnaji zvíťazil - príznačne - tím Winners (Víťazi).

Jana Jámborová, red

ŠESTĎŇOVÁ 2015 BUDE V KOŠICIACH

Skokan roka - Jato enduro klub Sokolany

Jazda na terénnych motorkách patrí medzi najvzrušujúcejšie športy na dvoch kolesách. Prináša rýchlosť, dynamiku, výbušnosť, adrenalín. Jej čaru podľahol aj **Jaroslav Tobeš** zo Sokolian. „Nalákala ma atmosféra. Od začiatku do konca pretekov ste v napätí, pretože nevíte, či vyhráte.“

Jato Enduro Klub založil s priateľmi pred piatimi rokmi. Patria medzi tri TOP kluby na Slovensku a vlni získali cenu „Skokan roka“ za výrazné napredovanie. Stali sa majstrami Slovenska v kategórii dorast. V Endurošprinte v kategóriách dorast a kadet triumfovali a v najvyššej kategórii Elit sa tešili z 3. miesta.

Zorganizovali aj 1. ročník pretekov Jato Enduro Sprint Cup, na ktorom priniesli jazdcovi novú možnosť, aby sa naučili jazdiť zmenenou rýchlosťou. Dominoval

Štefan Svitko, slovenský účastník Rally Dakar.

„Sakaľské motorkare“, ako ich miestni po vzore ľudových rozpráváčov volajú, súťažia v kategóriách Motocross, Countrycross a Enduro - regionálne i na medzinárodných majstrovstvách Slovenska. Vyžaduje si to množstvo tréningov. Veď jazdia na tratiach s prekážkami ako sú jamy, potoky, navezené skaly, drevené brvná či pneumatiky. Rýchlosť motoriek dosahuje aj 150 km/hod. „Technika jazdy je vysoká filozofia. Každým tréningom sa cíbi a len tak má jazdec šancu posúvať sa vyššie. Musí sa učiť prenášaní váhy, držaniu tela,“ vysvetľuje J. Tobeš. Sám najazdil stovky kilometrov a v súčasnosti pripravuje troch jazdcov - **Janka Strapca** zo Žaškova, **Michala Košika** z Myslav

Tréning na lesnej ceste.

Na trati počas majstrovstiev Slovenska.

a svojho syna **Jaroslava**. Poslední dvaja menovaní sa dostali do užšieho výberu slovenskej reprezentácie. Veľkým snom klubu je účasť na Medzinárodnej 6-dňovej motocyklovej súťaži pre jazdcov z celého sveta, ktorá sa v roku 2015 uskutoční v Košiciach.

V tohtoročnej sezóne plánujú absolvovať 36 pretekov, z toho štyri v rámci majstrovstiev Európy. To všetko by nebolo možné bez podpory rodín, fanúšikov a hlavne sponzorov. „Chceme zvlášť poďakovať Ing. Tomášovi Suchému, starostovi Sokolian, ktorý nám pomáhal v začiatkoch fungovania klubu, aj nášmu podporovateľovi Františkovi Beregszászimu,“ úprimne dodáva predseda klubu. Zároveň pozýva nových sponzorov, aby prišli zažiť vzrušujúcu atmosféru a pomohli rozvíjať tento šport v našom regióne.

Monika Florianová, foto archív Jato Enduro Klub Sokolany
Viac na: Facebook/Jato enduro fun

Pripravení na štart.

Rešpektujú prírodu

Tento šport u nás sprevádza aj negatívna reklama, ako údajné ničenie lesov či veľký hluk. „Dnes sa preferujú adrenalinové športy. Veľa amatérov chodí jazdiť do lesov a polí, čo je porušením zákona. Títo mladí by sa mali stiahnuť na organizované podujatia,“ vysvetľuje Jaroslav Tobeš. Na východnom Slovensku je k dispozícii viacero oficiálnych upravených tratí. V Jato Enduro klube majú dvere otvorené pre každého nadšenca tohto športu.

Perličky

- v kategórii detí jazdí od piatich rokov Edko Baltes zo Sokolian
- v kategórii superveterán mal najstarší jazdec 72 rokov
- kategória lady je vytvorená pre ženy
- počas pretekov jazdec dosahuje tep 220 a tlak 180/190 mm Hg
- úbytok hmotnosti jazdca po pretekoch je 3 kg

Vydáva: Regionálne združenie obcí Hornád so sídlom Osloboditeľov 22, Čaňa, IČO: 319 65 041, **redakcia:** Communication House, s.r.o., **adresa:** Štefánikova 6, 040 01 Košice, **tel/fax:** 055/623 00 70, 0905 812 883, **e-mail:** office@communicationhouse.sk, **vedúca redaktorka:** PaedDr. Katarína Eva Čaniová, **redaktor:** Anton Oberhauser, 0911 291 255, **redakčná spolupráca:** Monika Florianová, **redakčná rada:** predseda Mgr. Karol Dzugas, Ing. Miloš Barcal, Róbert Janotka, Paulína Gulášová, Ing. Štefan Petrik, Mgr. Denisa Vargová, **e-mail:** regionhornad@gmail.com, **web:** www.regionhornad.sk, **tel:** 055/698 00 21. Vychádza ako štvrťročník pod registračným číslom EV 3592/09, ISSN 1339 - 2549, **sadzba:** Jozef Veselý - FOGRA studio Košice, **tláč:** PROGRUP, s.r.o. Redakcia nezodpovedá za obsah doručenej inzercie.